

УДК 366(075.8)

Т.В. Борніцький

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

НЕОБХІДНІСТЬ ВИНИКНЕННЯ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

T. V. Bornitskyi

THE NEED FOR ACCOUNTS PAYABLE

В процесі господарювання кожне підприємство повинно володіти засобами, які мають відповідні джерела їх утворення: власні або залучені. Залучені джерела формування господарських засобів, іншими словами зобов'язання - важливий елемент балансу. Сукупна оцінка окремих видів зобов'язань використовується для визначення рівня платоспроможності підприємства, його загальної та швидкої ліквідності. Тому статті зобов'язань у балансі відіграють важливу роль в аналітичних процедурах, що здійснюються як зовнішніми, так і внутрішніми користувачами фінансової звітності, а отже, безпосередньо впливають на ефективність прийнятих управлінських рішень.

Зобов'язання — одне з найбільш поширених явищ, з яким зустрічаються у своїй роботі керівники підприємств, які повинні володіти щоденною інформацією про їх розмір.

Зобов'язання можуть виникнути:

- у результаті укладених договорів;
- відповідно до нормативних документів.

У бухгалтерському обліку підприємства зобов'язання виникають не в момент укладення договору, а після здійснення однією із сторін передбачених у договорі дій (або бездіяльності), внаслідок яких виникає заборгованість однієї сторони перед іншою. Це пов'язано з тим, що одночасне виконання обома сторонами договору неможливе: спочатку свої зобов'язання виконує одна зі сторін, внаслідок чого у неї виникає право вимагати компенсації за заборгованістю, а у іншій сторони — обов'язок оплатити цю заборгованість. Тобто у бухгалтерському обліку підприємства, у першій сторони в складі господарських засобів виникає актив у вигляді дебіторської заборгованості, а з іншої сторони — зобов'язання погасити цю заборгованість, яка називається кредиторською [1].

Облік зобов'язань розпочинається з факту його визнання, оцінки та фіксування в системі рахунків з подальшим розкриттям у фінансовій звітності. Фінансова звітність має містити всю інформацію про господарські операції, пов'язані з виникненням та погашенням зобов'язань, яка може впливати на рішення, що приймаються на її основі. Це забезпечується завдяки дії принципу повного висвітлення. Інформацію про кредиторську заборгованість у фінансовій звітності всіх підприємств узагальнюють в єдиній грошовій одиниці відповідно до принципу єдиного грошового вимірника. Розкриття інформації про зобов'язання у фінансовій звітності — один із шляхів надання інформації про наявні зобов'язання в разі, якщо неможливо відобразити її на рахунках пасиву, але за встановленими вимогами до звітності вона має бути наведена. У П(С)БО 11 "Зобов'язання" визначено основні вимоги щодо роз-

криття інформації про наявну заборгованість в фінансовій звітності. Відповідно до нього зобов'язання визнається і відображається в обліку, якщо:

- його оцінка може бути достовірно визначена;
- існує ймовірність зменшення економічних вигод у майбутньому внаслідок його погашення. Якщо на дату балансу раніше визнане зобов'язання не підлягає погашенню, то його сума включається до складу доходу у звітному періоді [2].

З метою бухгалтерського обліку за П(С)БО 11 "Зобов'язання" зобов'язання класифікують на: довгострокові та поточні зобов'язання; забезпечення; непередбачені зобов'язання та доходи майбутніх періодів.

У свою чергу, згідно П(С)БО 2 "Баланс" поточні зобов'язання — це зобов'язання, що будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або повинні бути погашені протягом 12 місяців, починаючи з дати балансу [3].

Методологія та порядок розкриття інформації в обліку про поточні зобов'язання регламентуються Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 11 "Зобов'язання". До поточних зобов'язань належать рахунки до сплати, короткострокові векселі до сплати, нараховані витрати (заборгованість по заробітній платі, податки і проценти до сплати), дивіденди до сплати, поточна частина довгострокової заборгованості та отримані платежі (їх ще називають доходами майбутніх періодів). Поточний позиковий капітал може формуватися за рахунок таких видів зобов'язань:

- короткострокові кредити банків;
- поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями (частина довгострокової заборгованості, яку необхідно погасити протягом одного року з дати складання балансу);
- векселі видані (сума заборгованості за виданими векселями в забезпечення поставок (робіт, послуг) від постачальників, підрядників та інших кредиторів, термін погашення якої не перевищує 12 календарних місяців);
- кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги
- поточні зобов'язання за розрахунками з одержаних авансів (сума внесків, отриманих від інших осіб у рахунок наступних поставок продукції, виконання робіт(послуг);
- інші поточні зобов'язання (суми зобов'язань, які не можуть бути включені до інших статей) [4].

Отже, для кожного підприємства необхідно знати стан поточних зобов'язань за різними їхніми видами, що вказані в цьому дослідженні. Також слід пам'ятати, що порушення строків погашення поточних зобов'язань призводить до їх накопичення та знецінення грошових коштів для кредиторів, що негативно впливає на фінансовий стан підприємств. Вирішення даної проблеми можливе за умов ефективного управління поточними зобов'язаннями на підставі облікової інформації. У зв'язку з цим виникає необхідність вдосконалення теоретичних і методичних аспектів визнання, класифікації, документування, оцінки та відображення поточних зобов'язань у системі бухгалтерського обліку.

Література:

1. Реформування економіки України: стан та перспективи: зб. матеріалів IV Міжнар. наук.практ. конф., 26—27 листопада 2009 р., м. Київ. — К.: МІБО КНЕУ, 2009 — 296.
2. Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 11 "Зобов'язання".
3. Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 2 "Баланс".
4. Гудзь О.С. Дебіторська та кредиторська заборгованість в системі управління фінансовими ресурсами підприємств // Облік і фінанси АПК. — 2007. — №01—02. — С. 59—61.